

LIETUVOS STUDENTŲ SĄJUNGOS AUKŠTOJO MOKSLO VIZIJOS GAIRĖS

STUDIJŲ KOKYBĖS SAMPRATA

Lietuvos studentų sąjunga, priėmusi aukštojo mokslo vizijos gaires, tvirtina, kad aukštojo mokslo paskirtis yra telkti, vystyti ir perduoti (naujoms kartoms) visuomenės intelektualinį ir kultūrinį paveldą bei skleisti jį visuomenėje.¹ Intelektinis potencialas ir kultūrinis paveldas yra saugomas, įprasminamas ir vystomas aukštųjų mokyklų bendruomenių, vykdam mokslinius tyrimus, kurie kuria galimybes naujų žinių bei idėjų atsiradimui ir plečia akiratį, taip pat puikiai sąveikauja su naujausiomis technologijomis ir turi aiškią sinergiją su studijų programų planais, kuriuose įdiegtų elementų pagalba erudicija yra perduodama iš kartos į kartą.

Siekiant įgyvendinti studijų ir mokslo vienovės principą yra būtina aukštojo mokslo paskirties, aukštosios mokyklos misijos ir jos įgyvendinimo mechanizmų, studijų programos tikslo, studijų programos plano elementų, užsibrėžtų studijų rezultatų ir studijų programos pavadinimo dermė bei vienas kito papildymas. Studijų proceso sėkmė priklauso nuo aukštojo mokslo ir bendrojo ugdymo sinergijos, tinkamo abituriento pasiruošimo studijoms ir aukštosios mokyklos, o kartu ir valstybės investicijos į studentą ir jam sukurtos tobulėti skatinančios mokymosi aplinkos.

Lietuvos studentų sąjunga supranta studijų kokybę kaip studijas, kurios tinkamai įprasmina aukštojo mokslo misiją. Tinkamumas misijai, kaip kokybės samprata, apibrėžia studijų programą vykdančios aukštosios mokyklos studijų kokybės vizijos įgyvendinimą užtikrinančių mechanizmų santykį ir studijų programos tikslo vienovės su studijų programą sudarančiais elementais principo dermę. Aukštosios mokyklos misija ir studijų kokybės vizija bei su ja glaudžiai susiję studijų programų tikslai turi įgyvendinti ir papildyti bendrąją aukštojo mokslo paskirties sampratą, kurios siekis yra intelekto pagalba daryti įtaką visuomenės raidai.

NACIONALINĖ STUDIJŲ KOKYBĖS SAMPRATOS PROBLEMATIKA IR POLITIKOS FORMAVIMAS

Lietuvoje stokojama bendrosios kokybės užtikrinimo politikos, plataus ir teisingo kokybės supratimo, kertinių apsisprendimų, ką mes visi vertiname kaip studijų kokybę. Studijų kokybės klasifikatoriai Lietuvos aukštajame moksle suprantami skirtingai, nėra vieningo politinio sutarimo (sprendimo), todėl studijų kokybę lemiantys faktoriai ir jų užtikrinimo bei tobulinimo procesai kiekvienos interesų grupės traktuojami skirtingai. Trūksta kertinių apsisprendimų, kokia ta studijų kokybė Lietuvoje turi būti.

Lietuvos studentų sąjunga privalo dalyvauti nacionalinėje politikoje, formuojančioje studijų kokybę, ir įsitraukti į aukštojo mokslo plotmėje vykstančių procesų eigą. Svarbu aktyviai ir visada efektyviai naudoti turimus išteklius nacionalinei studijų kokybės politikai formuoti. Švietimo

¹Lietuvos studentų sąjungos ilgalaikė pozicija - aukštojo mokslo vizijos gairės: aukštojo mokslo paskirtis, <http://lss.lt/wp-content/uploads/2013/01/LSS-pozicija-aukštojo-mokslo-paskirtis.pdf>

38 bendruomenė, kartu su plačiąja visuomene, turėtų siekti panaikinti visus socialinius, fizinius ir
39 kitokius barjerus, trukdančius pasiekti reikiamą studijų kokybės lygį aukštajame moksle.

40 STUDIJŲ KOKYBĖS ELEMENTAI

41 Lietuvos studentų sąjungos teigimu, studentas, dėstytojas ir deramas jų tarpusavio santykis yra
42 sėkmingo studijų proceso esmė. Būtent šių dviejų figūrų dermė ir tinkamas tarpusavio ryšys
43 atskleidžia aukštojo mokslo paskirtį - naujausių žinių perdavimą iš kartos į kartą bei jų sklaidimą
44 visuomenėje. Tik tuo atveju, jei studijų proceso centre esantys besimokantis ir kompetencijas
45 siekiantis įgyti studentas bei savo srities specialistas - dėstytojas, besirūpinantis studento
46 mokymosi pažanga ir esantis nepakeičiamas pagalbininkas išsilavinimo siekiančiam studentui,
47 veikia tinkamai, yra įprasminama kitų kokybės elementų darna.

48
49 Kitus svarbius studijų kokybės elementus apibrėžia studijų programos samprata, jos sudedamosios
50 dalys bei bendra studijų vienovė su mokslu: studijų programos tikslas, numatomi studijų rezultatai,
51 studijų programos tinklėlis, studijų programos vadyba, studijų modelis, kokybės užtikrinimo
52 sistema, materialiniai ištekliai, socialinė ir akademinė parama bei nuolatinis studijų turinio
53 atnaujinimas, remiantis naujausiais mokslo pasiekimais. Taip pat ne mažiau svarbus elementas -
54 tarptautiškumas. Aukštosios mokyklos veikloje tai turėtų būti vienas iš svarbiausių strateginių
55 tikslų, o kartu ir dar vienas studijų kokybės aspektų. Bendradarbiaujant su užsienio partnerių
56 institucijomis kuriamos jungtinės studijų programos, o studentams, mokslininkams ir
57 akademiniam personalui sudarytos galimybės dalyvauti mainų programose, tarptautinėse
58 konferencijose, projektuose ir kituose renginiuose, kuriančiuose pridėtinę vertę aukštajai mokyklai
59 ir puoselėjančiuose intelektualinį potencialą. Šie elementai sukuria terpę tinkamam pagrindinių
60 studijų kokybės elementų veikimui ir yra nepakeičiami.

61
62 Svarbu pabrėžti, jog studijų kokybei įtaką darančių aspektų sąrašas nesibaigia studijų programos
63 apibrėžimu ir tarptautiškumu. Didelę įtaką studijų kokybei daro ir mokymosi aplinka – aukštosios
64 mokyklos kultūra ir ją puoselėjanti bendruomenė (akademinio sąžiningumo idėjos ugdyimas),
65 ergonomiška studijų infrastruktūra su moderniausia mokomąja įranga ir palanki emocinė aplinka,
66 kurioje suteikiamos papildomos galimybės lavinti save. Nors šių veiksmų nebūtų galima įvardinti
67 pagrindiniais studijų kokybės elementais, tačiau be jų studijų kokybės paradigmos išpildymas būtų
68 neįmanomas.

69 STUDIJŲ TURINYS

70 Tarp aukštosios mokyklos misijos, studijų programos pavadinimo, tikslo, numatomų studijų
71 rezultatų ir į studijų programos tinklėlį įtrauktų studijų dalykų ar modulių, turi būti įgyvendintas
72 vienovės principas, glaudžiai sąveikaujantis su moksline veikla, inovacijomis bei naujausiomis
73 technologijomis.

74
75 Studijų programos pagrindas, atliekantis ilgalaikio plano funkciją, yra studijų programos tikslas ir
76 numatomi studijų programoje esančių dalykų (modulių) rezultatai. Būtina užtikrinti, kad jie būtų

77 aiškiai apibrėžti, suprantami ir taikomi visų dalyvaujančiųjų studijų procese bei vieši ir prieinami
78 plačiajai visuomenei.

79

80 Būtina instituciniame lygmenyje apibrėžti vieningą ECTS sampratą, grindžiamą studijų rezultatu,
81 mokymo(si) ir vertinimo metodų derme bei studijavimo laiku, reikalingu pasiekti numatytus studijų
82 rezultatus. Vieninga samprata ir bendro principo taikymas skaičiuojant modulio apimtis ECTS
83 kreditais, tiksliai pasveriant studento skiriamą laiką užduočių atlikimui ir medžiagos įsisavinimui ne
84 tik atsilies numatytus studijų programos rezultatus, bet ir suteiks papildomą galimybę Lietuvai
85 konkuruoti Europos aukštojo mokslo erdvėje.

86

87 Lietuvos studentų sąjunga tiki, kad studijų programų tikslai bei numatomi rezultatai turi savyje
88 talpinti plačią aukštojo mokslo paskirtį ir padėti pagrindus studijų programoms, kurios ne tik
89 suteiks studentams specialybę ir kvalifikaciją, bet taip pat parengs juos pilnavertiškam įsitraukimui
90 į demokratinę visuomenę.

91

STUDIJŲ MODELIS

92 Aukštosios mokyklos turi studentams suteikti galimybę formuoti savo studijų modelį, siekiant
93 įgyvendinti į studentą orientuotų studijų idėją. Turi būti suformuota aiškiai ir suprantamai veikianti
94 neformaliųjų kompetencijų pripažinimo sistema ir ją palaikančios procedūros, kurios dar labiau
95 padidintų studijų lankstumą. Studentai turėtų turėti galimybę pasirinkti jų mokymosi stilių
96 atitinkantį kontaktinių ir nekontaktinių valandų santykį, todėl Lietuvos studentų sąjunga mano, kad
97 privalomos paskaitos ir kitokios griežtos imperatyvos, susijusios su mokymosi modelio
98 įgyvendinimu, nėra pažangioms institucijoms būdingi bruožai. Studentai turėtų turėti galimybę
99 valdyti savo bendrą studijų krūvį ir pasirinktinai suintensyvinti ar palengvinti tam tikrus mokymosi
100 laikotarpius. Tai neturėtų keisti bendro studijų programos tikslo ar sumažinti galimybes sėkmingai
101 pasiekti numatytus studijų programos rezultatus.

102

103 Aukštosiose mokyklose turi egzistuoti galimybės studentui pakeisti savo studijų formą ar pačią
104 studijų programą. Studento pasirinkimas neturi daryti įtakos jo padėčiai finansine ar teisine
105 prasme.

106

107 Lietuvos studentų sąjunga palaiko aukštųjų mokyklų siekį suteikti studentams galimybę mokytis
108 nuotoliniu būdu, sesijomis, savaitgaliais ar vakaro metu. Siekiant modernizuoti studijų proceso
109 įgyvendinimą ir padaryti jį dar patrauklesnį, būtina sukurti priemones, skatinančias savarankišką
110 mokymąsi ir tobulėjimą įgyvendinant nuotolinių studijų principą (MOOC's - angl. massive open
111 online course).

112

113 Toks lankstumas studijų įgyvendinime didina aukštojo mokslo prieinamumą įvairioms asmenų
114 grupėms (dirbantiems, mažamečius vaikus auginantiems, specialiųjų poreikių turintiems
115 asmenims). Tačiau, Lietuvos studentų sąjunga atkreipia dėmesį į tai, kad studijų lankstumas negali
116 būti kuriamas studijų kokybės sąskaita: mažinant galimybę studentams sėkmingai pasiekti studijų
117 programoje numatytus rezultatus ar keliant šiems asmenims mažesnius standartus.

119 Studijų proceso epicentre esantis tarpusavio ryšys tarp dėstytojo ir studento yra pagrindinis
120 elementas, kuriantis studijų kokybę. Dėstytojui ir studentui tinkamai įvykdžius savo pareigas, jų
121 tarpusavio dermė kuria sąlygas aukštojo mokslo paskirties įgyvendinimui. Šioms dviem figūroms
122 tinkamai neveikiant yra neišpildomi kiti studijų kokybės elementai.

123

124 Lietuvos studentų sąjunga mano, kad norint išpildyti studijų kokybės sampratą, dėstytojas turi būti
125 tiek puikus savo dėstomos srities specialistas, tiek puikius didaktinius gebėjimus turintis asmuo.
126 Konkrečios srities specialistas privalo išmanyti savo srities teorijos ir praktikos subtilybes bei -
127 pabrėžtinai svarbu - nuolat vykdyti naujos informacijos ir metodinių žinių monitoringą, nagrinėjimą
128 ir savo, kaip specialisto, kompetencijų kėlimą ir praktinės patirties kaupimą - mokslinės veiklos
129 vykdymą. Kaip pagrindinį puikaus dėstytojo bruožą Lietuvos studentų sąjunga išskiria kryptingą
130 informacijos perdavimą studentui pagal studijų programos tikslą bei numatomus studijų
131 rezultatus, siekiant, kad studentas informaciją suvoktų, ją įsisavintų ir gebėtų praktiškai taikyti.
132 Nuolat atsinaujinančios informacijos aplinkoje puikus dėstytojas turi naudoti inovatyvią metodiką,
133 dėstyti tik atnaujintą ir aktualią informaciją ir gebėti motyvuoti studentą būti žingeidžiu. Efektyvią
134 dėstyimo metodiką užtikrina dėstytojo kompetencijų kėlimas, jo kuriama palaikanti ir akademinės
135 informacijos imlumą skatinanti aplinka. Šis puikaus dėstytojo apibūdinimas yra kertinė į studentą
136 orientuoto studijų proceso dalis, su kuria studento kelias link individualaus išsilavinimo, o
137 svarbiausia, aukštojo mokslo paskirties įgyvendinimo, tampa lengvesnis ir greitesnis.

138

139 Lietuvos studentų sąjunga pabrėžia būtinumą kelti dėstytojų tinkamo vertinimo svarbos bei
140 metodikos išmanymą ir ypač jų didaktinius įgūdžius. Turi būti pradėtos įgyvendinti kvalifikacijos
141 tobulinimo programos, kurios būtų orientuotos ne tik į studijų programų turinio kaitą, tačiau ir į
142 kompetencijų plėtotės klausimus. Kvalifikacijos kėlimo ir tobulinimo sėkmei didelės įtakos turi
143 atskirų aukštųjų mokyklų strateginės nuostatos ir didaktinių kompetencijų reikšmės supratimas.
144 Dėl šių priežasčių turi būti bendras sutarimas, siekis tarp dėstytojų, aukštųjų mokyklų, studentų bei
145 ministerijos. Lietuvos studentų sąjunga mano, kad pirmiausia, turi būti pradėtos atviros diskusijos
146 profesinio tobulėjimo klausimais, kurios yra ypač svarbios dėstytojų motyvacijai didinti. Svarbu,
147 kad atsirastų nacionalinis dėstytojų kompetencijų kėlimo planas su aiškiais kriterijais, kurio
148 privalėtų laikytis visos aukštosios mokyklos. Atsiradus nacionalinei politikai šiuo klausimu,
149 išsprendžiamas daug tarp akademinės bendruomenės kylančių nesutarimų.

150

151 Lietuvos studentų sąjunga teigia, kad studentas, būdamas aukštosios mokyklos teikiamo produkto
152 vartotojas, taip pat privalo atlikti savo vaidmenį kuriant kokybišką studijų procesą. Tam, kad tai
153 būtų įmanoma, labai svarbu yra išskirtinai geras studento išankstinis pasiruošimas, jo motyvacija
154 studijų laikotarpiu bei socialinių veiksnių įtakos galimybei įgyti išsilavinimą, mažinimas. Studijų
155 procese studentas privalo imliai siekti numatytų studijų rezultatų, taip pat būti aktyvus studijų
156 proceso dalyvis - jis turi išmokti, suvokti, apdoroti ir vertinti gaunamą informaciją. Siekiant suvokti
157 didįjį mokslo poveiklį, studentas turi įsisavinti ne tik informaciją, gaunamą iš dėstytojo, tačiau ir
158 pats savarankiškai jos ieškoti, gilintis į nūdienos procesus, taip siekdamas visapusiško savo srities
159 išmanymo, suvokimo ir gebėjimo žinias taikyti realiose situacijose. Tuo pačiu aukštoji mokykla turi

160 rūpintis studento mokymosi pažanga, sudaryti galimybę įgyti ne tik specialybines žinias ir
161 gebėjimus, bet ir bendražmogiškas savybes, taip ugdant visapusišką eruditą ir išpildant aukštojo
162 mokslo paskirtį.

163

164 Visoms kitoms studijų proceso dalims esant optimaliausiame taške, puikaus dėstytojo ir puikaus
165 studento sukurtas tarpusavio ryšys užtikrina siektiną ir reikiamą studijų kokybę. Studento ir
166 dėstytojo tarpusavio santykis yra esminis ir nepakeičiamas studijų proceso epicentras. Nors
167 Lietuvos studentų sąjunga įvairias inovacijas, kurios yra pradedamos taikyti studijų procese (pvz.:
168 MOOC's), vertina teigiamai, tačiau novatoriškos technologijos negali ir neturi pakeisti šių esminių
169 studijų kokybės elementų bei jų tarpusavio sąveikos.

170

MOKYMO SI IŠTEKLIAI

171 Lietuvos studentų sąjunga tiki, kad aukštoji mokykla privalo studijų proceso dalyviams suteikti
172 visus studijų proceso įgyvendinimui reikalingus mokymo(si) išteklius, kuriuos pagal jų paskirtį
173 galima skirstyti į tiesioginius ir netiesioginius.

174

175 Tiesioginiai ištekliai yra mokymo(si) priemonės, sukurtos remiantis mokslu, reikalingos tam tikroje
176 srityje įgauti pagrindus ir gilinti žinias. Jų paskirtis yra užtikrinti studijų proceso vykdymo
177 sklandumą, efektyvumą bei kokybę, neleisti mokslui regresuoti. Studijų kokybė yra tiesiogiai
178 priklausoma nuo mokslo progreso, tad tiesioginiai ištekliai yra pagrindinis įrankis, leidžiantis to
179 siekti. Netiesioginiai ištekliai apima mokymosi aplinkos infrastruktūros elementus. Tokie ištekliai
180 pašalina kliūtis, galinčias trukdyti visapusiškai dalyvauti studijų procese. Jų paskirtis yra suteikti
181 galimybę mokytis bei kurti ar palengvinti visą studijų procesą.

182

ABSOLVENTAS

183 Lietuvos studentų sąjunga mano, kad aukštoji mokykla privalo paruošti kvalifikuotą specialistą,
184 kuris gebėtų panaudoti (pritaikyti) įgytas žinias ir toliau savarankiškai mokytis bei tobulėti,
185 pasižymėtų kritiniu mąstymu, būtų visapusiškai išsilavinęs bei darytų teigiamą įtaką ekonominiam
186 augimui ir darniai valstybės plėtrai. Absolventui studijos turi suteikti tarpdisciplinines žinias bei
187 gebėjimus, kurie būtų orientuoti į visuomenės / mokslo / verslo poreikius ir jų patenkinimą bei
188 įgalinti studentą juos pritaikyti. Aukštąjį išsilavinimą įgijęs asmuo privalo būti pasiruošęs
189 konkurencijai, gebėti vertinti savo įgytų, turimų bei reikalingų kompetencijų lygį.

190

191 Mokymasis visą gyvenimą yra vienas svarbių įrankių, leidžiančių absolventui prisitaikyti prie greitai
192 kintančių darbo rinkos poreikių, todėl Lietuvos studentų sąjunga skatina tęsti mokymosi visą
193 gyvenimą idėjos plėtrą, taip padidinant absolventų asmeninio ir profesinio tobulėjimo galimybes
194 visos jų karjeros metu.

195

STUDIJŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

196 Lietuvos studentų sąjunga, suprasdama aukštųjų mokyklų tinkamai veikiančios vidinės studijų
197 kokybės užtikrinimo sistemos svarbą, nori pabrėžti, kad turėtų būti numatyti procesai ir

198 procedūros, kurie leistų tinkamai analizuoti, stebėti, įvertinti, tobulinti kokybiškos studijų
199 programos komponentus, jų dermę tarpusavyje. Vertinant studijų kokybę, būtina atsižvelgti į
200 studento poreikius, dėstomo dalyko turinį, dėstytojų bei studento tarpusavio santykį. Svarbu, kad
201 aukštoji mokykla sudarytų sąlygas abejoms pusėms kokybiškai veikti. Visi studijų kokybės
202 užtikrinime vykstantys procesai privalo būti pateikiami viešai nuo pat pradinės stadijos, su
203 tolimesniais veiksmais ir pakeitimais. Išorinio studijų kokybės vertinimo sistema turi tinkamai
204 įvertinti programą jos tikslo, numatomų studijų rezultatų, programos tinklėlio, akademinio
205 personalo, materialijų ir mokymo(si) išteklių, studijų proceso eigos, programos vadybos atžvilgiu
206 ir išanalizuoti, kaip visi šie komponentai papildo vienas kitą ir atitinka kokybiškų studijų sampratą.

207

208 Lietuvos studentų sąjunga tiki, kad kertinis vidinės studijų kokybės užtikrinimo elementas -
209 įgalintas ir puikiai veikiantis grįžtamojo ryšio teikiamos naudos mechanizmas. Renkant informaciją
210 siekiant inicijuoti reikšmingus pokyčius, aktualiausias kritiškas studijų proceso vietas geriausiai
211 identifikuoti gali tik studijų proceso naudos gavėjai - studentai. Siekiant tobulinti studijų kokybės
212 užtikrinimo sistemas aukštojoje mokykloje Lietuvos studentų sąjunga mato poreikį daugiau
213 dėmesio skirti absolventų pasitenkinimo studijomis tyrimui po jų baigimo. Būtina, kad tokia
214 apklausa būtų nacionalinė ir nepriklausoma, surinkta informacija viešai prieinama ne tik aukštųjų
215 mokyklų viduje, tačiau lengvai randama ir viešojoje erdvėje.

216

REITINGAI

217 Šiai dienai tiek nacionaliniai tiek tarptautiniai aukštųjų mokyklų reitingai tapo vienu iš kokybės
218 įvertinimo mechanizmo dalių, įgalinančių institucijas tarpusavyje palyginti jų studijų ir mokslo
219 efektyvumą. Vis dėlto, Lietuvos studentų sąjunga mato tendenciją, jog aukštosios mokyklos, kai
220 kuriais atvejais, pradeda labiau orientuotis į reitingavimo kriterijų tenkinimą, nei pačią institucijų
221 darbo kokybę. Lietuvos studentų sąjunga mano, jog reitingai suteikia aukštosioms mokykloms
222 platformą įsivertinti, o aukštos pozicijos jose rodo bendrą institucijos kokybę, tačiau yra tikima, jog
223 pozicijos reitinguose turėtų būti šalutinis, natūraliai atsirandantis reiškinys, gerinant studijų ir
224 mokslo kokybę, o ne aukštojo mokslo institucijų siekiamybė, tobulinant vykdomus procesus.

225

226 Svarbu įvertinti, jog dauguma reitingų dažnai labiau orientuojasi į vykdomo mokslo kiekį ir kokybę,
227 todėl reitingai ne visais atvejais tinkamai įvertina ir parodo institucijų studijų kokybę. Tuo pačiu
228 reitingai negali ir nevertina atskiro studento pasiektų studijų rezultatų. Dėl šių priežasčių, Lietuvos
229 studentų sąjunga nepitaria reitingų, kaip absoliutaus kokybės mato, naudojimui.

230

ADMINISTRAVIMAS

231 Aukštosiose mokyklose turi būti aiški sistema, kuri teiktų studentams visą jiems reikalingą ir
232 aktualią akademinę bei socialinę paramą ir pagalbą. Svarbu atskirti ir išgryninti infrastruktūrinių
233 padalinių funkcijas ir atsakomybes, siekiant išvengti pasikartojančios informacijos pateikimo.
234 Informacijos sklaidos būdai ir naudojamos įvairios jaunajai kartai patrauklios komunikavimo
235 platformos turėtų sukongifuruotą paprastą prieigą prie informacijos.

236